

**ACTE COMMEMORATIU DELS 40 ANYS D'AJUNTAMENTS DEMOCRÀTICS
AJUNTAMENT DE BARCELONA, 13 DE MARÇ 2019**

**QUARANTA ANYS D'AJUNTAMENTS DEMOCRÀTICS,
ELS REPTES DE FUTUR**

Oriol Nel·lo, Universitat Autònoma de Barcelona

Alcaldessa, alcaldes, regidors, regidores, benvolguts amics, benvolgudes amigues,

Deixeu-me abans que res agrair molt cordialment l'amable invitació a intervenir en aquest acte. És per mi un honor i és també un repte, com a estudiós de la ciutat i com a ciutadà.

1. La significació històrica dels quaranta anys d'Ajuntaments democràtics

Sóc fill del barri de la Font de Guatlla, aquell retall de ciutat arredossat a Montjuic, allà a les cases del Drapaire, entre la plaça d'Espanya i la Plaça Cerdà. De petit, el barri era un seguit de ferrovellers, de cases barates, de barraques que s'enfilaven muntanya amunt, fins i tot hi havia un abocador d'escombraries que cremava a l'aire lliure. En els darrers quaranta anys, la pressió dels veïns i l'acció de l'ajuntament han permès millorar extraordinàriament el barri: s'ha urbanitzat la muntanya, s'ha construït un institut, es disposa d'un centre cívic, s'han eixamplat les voreres de la Granvia,... tant és així que la millora ha atret la iniciativa privada i Can Casaramona, l'edifici de Puig i Cadafalch on abans la Policia Armada tancava els cavalls, és avui un dels principals centres culturals de Barcelona.

Crec que totes les persones presents, si més no totes les que tenen una certa edat, convindran que no es tracta un cas aïllat. Avui, a Barcelona i arreu de Catalunya els nostres barris, els nostres pobles i les nostres ciutats són espais molt més endreçats, més ben equipats, i més de bon viure que aquells que vàrem rebre de la dictadura a finals dels anys setanta. I això es deu, en molt bona mesura, a l'actuació continuada dels ajuntaments. Una acció que òbviament comprèn llums i ombres, però que resulta encara més meritòria si es té en compte que al llarg de tot del període els governs locals han disposat només d'una part molt reduïda de la totalitat dels recursos públics.

Com que aquesta transformació ha tingut lloc en els nostres espais de vida quotidiana a vegades costa una mica fer-se una idea cabdal de la magnitud del canvi. Per això, resulta convenient tractar de guanyar una certa perspectiva i considerar les transformacions que hem viscut a la llum del temps llarg de la història. Aquest exercici de reflexió -que no és habitual ni en la vida dels ciutadans, ni en la de les institucions- és, en bona mesura, el què ens proposa aquest acte.

Dèiem que l'esforç de "pensar històricament" la quotidianitat no és un exercici habitual en la nostra vida pública, dominada per la immediatesa i per la fugacitat dels esdeveniments. Polític atípic com sempre ha sigut, Pasqual Maragall ha assajat en

alguna ocasió una reflexió d'aquest tipus. Així, per exemple, la primavera de l'any 2002, després d'una visita a Mollet del Vallès amb un grup de companys, Maragall els adreçà un missatge en el que expressava "l'alegria íntima i reconfortant de l'espectacle de la resurrecció" de la ciutat:

"La vida ensenya tant o més pel lloc on fem les coses que per les coses que fem o diem. La ciutat, les ciutats renaixent com a ciutats, quan havien estat pobles i suburbis grisos, és el millor que hem fet en aquests vint anys (...). A Mollet, a Terrassa (...), a Girona, a Barcelona, per tot Catalunya es parlarà sempre més del romànic i del gòtic, del segle industrial, del modernisme i del noucentisme i de les ciutats del socialisme del segle XX. Com la Viena del 1918, que tantes coses ens ha ensenyat (...)" (Maragall, 27.04.2002).

Es tracta, prou que ho veieu, de paraules emfàtiques, adreçades, a més a aquells que compartien el seu projecte polític. Poden aplicar-se amb justícia, tanmateix, a la gran majoria de les ciutats i pobles de Catalunya: de Sabadell a Vic i a Sant Cugat, d'Olot a Lleida, al Prat de Llobregat i a la Seu d'Urgell. Són paraules que estableixen els paral·lelismes adequats: sí, allò que han fet els ajuntaments catalans en els darrers quaranta anys té una significació històrica comparable a la construcció de la ciutat medieval o a les transformacions del segle XIX; sí, a escala internacional, amb les seves llums i les seves ombres, l'experiència barcelonina i catalana és equiparable amb la "Rote Wien" de després de la primera guerra mundial o a la Bologna de l'urbanisme reformista dels anys seixanta i setanta.

Ara bé, hem de reconèixer que no estem en disposició avui d'assajar un balanç complet i consistent d'aquests quaranta anys. No tenim els elements per fer-lo. Curiosament, l'executòria dels ajuntaments democràtics ha estat relativament poc estudiada, algú ha dit que és com "un forat negre en la historiografia catalana". Tanmateix, mesurar i historiar allò que han fet els ajuntaments democràtics resulta imprescindible tant des del punt de vista polític com social. Joaquim Nadal, historiador i alcalde de Girona durant més de dues dècades, ho reclamava ja el 1989, amb motiu de la celebració dels deu anys de les primeres eleccions municipals democràtiques:

"Un dia caldrà mesurar amb absoluta precisió la reconducció de l'urbanisme, la recuperació d'espais i equipaments, la construcció d'infraestructures, la realització dels serveis urbans, el perfeccionament de la seguretat ciutadana, la creació de serveis generals, la promoció de la cultura. I respondre a preguntes tan elementals com quantes clavegueres, quantes depuradores, quants col·lectors, quants enllumenats públics, quantes voreres, quantes pavimentacions, quants abastaments d'aigües, quants carrers, quantes places, quants jardins, quants centres cívics, quants centres de salut, quants centres de planificació familiar, quantes colònies i casals, quantes publicacions... i tantes altres coses que no admeten fronteres ni compartimentació de competències perquè responen a una exigència social raonable" (Nadal, 1989: 7).

Necessitem aquest balanç perquè, en molt bona mesura, la reconstrucció dels nostres pobles i les nostres ciutats ha de ser considerada una conquesta de la ciutadania. I només si coneixem allò que, amb l'esforç de tanta gent, al llarg de tants anys, hem pogut aconseguir, estarem en condicions de defensar-ho. Necessitem aquest balanç, també, per dialogar amb la nostra història, tant sovint simplificada i manipulada. Veuríem així com el municipalisme d'avui entronca amb algunes línies de fons del pensament polític a Catalunya.

Connecta, per exemple, amb el pensament de Gabriel Alomar que a inicis del segle XX va encunyar la noció de Catalunya-ciutat. Amb la figura de Manuel Serra i Moret - fundador de la Unió Socialista de Catalunya i alcalde de Pineda de Mar que va importar a Catalunya les idees sobre el govern local del laborisme fabià. Amb les idees del dirigent anarquista Federico Urales -el pare de Federica Montseny- sobre *Los municipios libres* com a base per l'organització d'una societat llibertària.

Del catalanisme històric, al gradualisme federalista, l'anarquisme revolucionari, el reformisme social-demòcrata i les candidatures alternatives dels darrers anys, el municipalisme ha estat una constant –sovint menystinguda i oblidada- en la societat catalana. Ara bé, el fet que el municipalisme tingui una llarga tradició i hagi permès alguns avenços notables, garanteix que sigui un vector positiu de futur? D'entrada, hi ha un conjunt de factors que més aviat vindrien a suggerir el contrari, de manera que resulta no només legítim, sinó necessari preguntar-se: per als propers quaranta anys, podem seguir pensant en el municipalisme com una palanca de progrés? Més enllà de la reivindicació de la memòria i de la feina feta aquestes són, al meu entendre, les qüestions més importants que aquest aniversari planteja.

2. El municipi i les polítiques urbanes en el món globalitzat

La primera tendència que podria fer pensar que el govern local esdevindrà cada vegada menys rellevant és la internacionalització i la integració de l'economia mundial. Les nostres vides estan en bona mesura condicionades per fluxos que ultrapassen de molt els estrets límits dels nostres pobles i les ciutats. Fluxos de capital, de mercaderies, de informació, de persones, que sovint no comprenem i que, per descomptat, no governem. Això podria portar-nos a concloure que l'acció política local té cada vegada menys importància, que està condemnada a l'administració de les coses xiques de la vida quotidiana.

En el cas específic de Barcelona i del conjunt de ciutats catalanes i espanyoles aquesta impressió podria veure's encara enfortida per la seva pèrdua de pes relatiu en el sistema urbà mundial. En efecte, si per un llarg període les ciutats europees s'havien pogut considerar la capçalera indiscutible del sistema urbà mundial, el procés d'urbanització planetària ha fet emergir noves realitats capaces de competir, amb gran contundència, per aquesta posició.

Alguns dels presents potser recordaran que l'any 1986 es va celebrar a Barcelona l'encontre del Fons de les Nacions Unides per a Activitats de la Població, en la que participaren més de 100 ciutats d'arreu del món sota la presidència del Secretari General de l'ONU Javier Pérez de Cuéllar. En l'organització de l'encontre tingué un paper molt destacat Joan Clos, llavors regidor, que molts anys més tard, després d'haver estat alcalde de la ciutat, esdevindria precisament el Director del programa de Nacions Unides per a les ciutats (UN-Habitat). Doncs bé, l'any 1986, Barcelona i el seu entorn metropolità, amb 4 milions d'habitants, era la 38a aglomeració urbana més poblada del món, avui, amb més de 5 milions, la Barcelona metropolitana ha retrocedit fins el lloc 70 del rànquing i s'espera que el 2030 hagi caigut fins la 89a posició. No és només que la vida de la ciutat depengui de fluxos globals, sinó també que Barcelona, com la major part de les ciutats espanyoles i europees, perd pes relatiu en el concert mundial de ciutats.

Crec que ens equivocariem, però, si penséssim que la globalització aboca de manera inevitable a la pèrdua de rellevància del govern de la ciutat. Al contrari, com s'ha explicat tantes vegades, la integració del sistema urbà mundial lluny d'afeblir la importància dels factors locals tendeix a exaltar-la. Això és així per dues raons. Per un costat, perquè la mobilitat del capital accentua la rellevància d'allò que diferencia cada lloc, d'allò que cada ciutat o cada regió pot oferir a l'hora d'atreure activitats o inversions. Per d'altre costat, els problemes i els temors engendrats per les lògiques globals ens empenyen a cercar en el nostre barri, el nostre poble, la nostra ciutat, una font de identitat, un refugi en el que puguem trobar recer.

Aquests factors posen en relleu la importància de les polítiques locals. Ara bé, no totes les polítiques locals que es deriven de la voluntat de donar resposta als requeriments de la globalització són necessàriament positives per a la ciutadania. La recerca de la identitat i sentit en la pròpia localitat pot acabar conduint al localisme i al tancament: a l'"America first" o a la xenofòbia que avui campa per tot Europa. D'altra banda, la voluntat de fer-se atractives als requeriments del capital pot portar a les ciutats a competir entre elles, tot posant a subhasta el seu patrimoni, el seu espai públic, la seva fiscalitat i, fins i tot, els drets dels seus ciutadans. La competència entre ciutats té alguns avantatges, però també pot generar alts costos, tant en les ciutats "perdedores" com en les "guanyadores". La situació recorda els versos de Brecht:

"Al final de la darrera guerra
hi hagué vençuts i vencedors.
Entre els vençuts, el poble
passava gana.
Entre els vencedors
el poble en passava també."

Davant d'això, les polítiques que el nou municipalisme pot impulsar en el marc de la globalització han d'anar segurament en una altra direcció. El municipalisme no ha de renunciar de cap manera a la vindicació i el reconeixement de la ciutat com a font de

identitats individuals i col·lectives. Però seria convenient que, en fer-ho, no perdés de vista que les identitats no són com els barrets, que només en pots portar un cada vegada, sinó que es poden combinar de infinites maneres: una veïna de Sant Martí, nascuda a Albacete, pot ser alhora martinenca, barcelonina, dona, manxega, catalana, treballadora, espanyola, europea i moltes altres coses encara. Una de les grans virtuts de la vida urbana és que permet ampliar de manera extraordinària aquestes combinacions, al contrari de la simplificació i homogeneïtzació de les identitats que sovint han tractat d'imposar els Estats-nació, existents o en projecte. Així, enfront d'aquells que voldrien regimentar les persones, les ciutats i els països a través d'etiquetes exclusives i excludents, una de les aportacions principals –imprescindibles– del nou municipalisme pot ser la reivindicació d'aquesta complexitat.

L'altra gran aportació del municipalisme en el context de la globalització pot ser l'impuls d'aliances de ciutats. S'ha parlat molt en els darrers anys de la necessitat de "re-escalar" la política europea en la que els Estats veuen qüestionar la seva hegemonia històrica davant de la necessitat de polítiques comunes a escala continental i de la demanda de major proximitat de les institucions per part dels ciutadans. En aquest context, les aliances de ciutats poden esdevenir un nou actor de gran importància, per tal de fer front als reptes de la globalització i a les imposicions de les grans corporacions a través no de la competència cega, sinó de la cooperació i la solidaritat. Barcelona ha tingut un paper protagonista en aquest camp durant les darreres dècades: des de la fundació d'Eurociutats l'any 1986 fins a l'impuls recent de la xarxa "Fearless Cities", passant per un conjunt molt nombrós de iniciatives.

3. El municipi en la metròpolis

Veïem doncs que la globalització no comporta pas, necessàriament, una pèrdua d'importància del govern local, ans al contrari. Hi ha, però, una segona dinàmica que contribueix a qüestionar la capacitat d'acció dels ajuntaments: la metropolitanització.

Com tots sabem, el procés de urbanització contemporani ha conegut, en països com el nostre, dues fases ben diferenciades. Una primera caracteritzada per la concentració a ultrança de la població i l'activitat sobre el territori. A Catalunya i a Espanya, aquesta tendència arribà al seu paroxisme en el període 1959-1975, al final del qual la ciutat de Barcelona assolí el seu màxim històric de població: 1,75 milions d'habitants. Fruit d'aquest procés fou el despoblament d'extenses àrees i la concentració de la població sobre l'espai: en aquest mateix any 1975, a vigílies de les primeres eleccions democràtiques, els 27 municipis que llavors integraven la Corporació Metropolitana de Barcelona ja aplegaven, sobre menys del 2% del territori del país, més de la meitat de la seva població.

Ara bé, a partir del darrer quart del segle XX, coincidint precisament amb l'adveniment dels ajuntaments democràtics, la tendència concentradora s'estroncà. Les àrees urbanes tendiren a expandir-se sobre el territori i la urbanització a dispersar-s'hi: com si aquella gegantina sistole hagués anat succeïda per una enorme diàstole. Així, al

mateix temps que la metròpolis s'expandia, el seu cor començà a perdre població: entre 1975 i 1996 Barcelona va perdre 250.000 habitants, l'equivalent a la població d'una ciutat com Terrassa. Aquesta dinàmica no es va interrompre fins el tombant de segle, quan l'arribada de la immigració estrangera va permetre no només compensar les pèrdues sinó revertir la tendència. Si l'any 1996 només 1 de cada 50 persones que vivien a la ciutat era d'origen estranger, avui són 1 de cada 6, bona part dels quals, per cert, no podran votar en les eleccions dels propers mesos.

A resultes d'aquest doble procés de concentració, primer, i de dispersió, després, la realitat metropolitana s'ha anat expandint més i més. L'any 1883, mossèn Cinto cantava la Barcelona "de riu a riu ja estesa", referint-se al Besòs i al Llobregat. Avui la metròpolis s'estén també de riu a riu, però aquests ja no són el Besòs i el Llobregat sinó la Tordera i el Foix, i, terra endins l'espai metropolità abasta el territori comprès, com a mínim, entre el Montseny i Montserrat i el mar: un regió metropolitana de més de 3.000 km² habitada per més de 5 milions de persones.

Henri Lefebvre va parangonar aquests dos moments del procés d'urbanització contemporània, la concentració i la expansió, amb una "implosió" seguida d'una "explosió" urbana. La reflexió sobre els quaranta anys dels ajuntaments democràtics ha de partir necessàriament de la presència d'aquestes transformacions de fons. En primer lloc perquè aquest doble moviment ha tingut un efecte devastador sobre el mapa municipal. Per una banda, en les antigues àrees rurals la base demogràfica de molts municipis s'ha reduït de manera dràstica. En l'actualitat, dels 947 municipis de Catalunya, 594 tenen menys de 2.000 habitants i 332 municipis (el 35% del total) menys 500 habitants, és a dir una grandària que molt difícilment els permet de disposar dels recursos, exercir les competències i prestar els serveis que tenen encomanats. Per altra banda, les principals àrees urbanes integren avui el territori d'un gran nombre de municipis, però els límits d'aquests aquests no han desaparegut pas. Es dóna així la paradoxa que la ciutat, que ha eixamplat de manera extraordinària els seus confins, és plena de confins i divisòries internes. Si en els territoris que han conegut despoblament els municipis no disposen de la massa crítica de població necessària, en l'àmbit metropolità no disposen del territori que seria imprescindible per gestionar qüestions tan essencials com el transport, l'habitatge, la rehabilitació, l'energia, el medi ambient i moltes altres.

Una solució possible seria la d'emprendre una reforma en profunditat de la planta municipal, com la proposada per Lord Redcliffe-Maud a la Anglaterra dels anys setanta. Com sabem, al llarg d'aquests quaranta anys hi ha hagut diverses propostes en aquesta direcció, des de les municipalies de Lluís Cassasas i Joaquim Clusa a inicis dels vuitanta fins als treballs de la comissió Roca l'any 2000. La veritat és que totes han topat amb una resistència fèrria: la ciutadania potser considera que el seu ajuntament no és prou eficient ni té prou recursos, però no en vol prescindir pas, no vol perdre aquell que pot parlar en nom seu.

En aquest context, una alternativa podria ser promoure aliances o associacions més o menys voluntàries de municipis, tal com s'ha fet amb prou èxit a França a partir de la Loi Chevènement. Això hauria d'anar acompanyat, però, dels compromís de l'Estat i la Generalitat d'enfortir els governs locals a partir de dos principis: la voluntat de que tot el que es pugui gestionar més a prop del ciutadà no es faci en un nivell superior i la voluntat d'establir instruments de redistribució de recursos per evitar que diferències en la capacitat de prestar els serveis bàsics. Un alcalde d'aquesta ciutat va comparar aquests principis a emprendre una reforma l'edifici de l'Estat consistent en portar els mobles del pis de dalt a la planta baixa i obrir portes i finestres per tal que hi corri l'aire i hi circulin la gent.

Aquesta és la via que les dinàmiques territorials assenyalen al municipalisme: la reivindicació de la proximitat combinada amb la necessitat de cooperar amb els altres municipis i de reclamar el compromís de la Generalitat, de l'Estat i d'Europa. Pot semblar un camí estret i incert, sens dubte. Però els fets, tossuts, a vegades ajuden i la realitat es va imposant: en els darrers mesos s'han unificat les tarifes de transport públic en els 36 municipis de l'AMB, s'ha creat l'Observatori i l'operador metropolità de l'Habitatge, ha començat a actuar l'empresa pública metropolitana d'energia i, si tot va bé, en els propers dies s'aprovarà l'avenç del Pla Director Urbanístic de l'Àrea Metropolitana. Són passos menuts, però van en una direcció esperançadora.

4. El municipi, el descontentament i els projectes

La globalització i la integració territorial no són, però, els únics factors que plantegen interrogants sobre el futur del municipalisme. Hi ha una altre aspecte que suscita perplexitats potser encara més substantives: la capacitat dels poders públics de donar resposta a les necessitats de la ciutadania i de representar-la políticament. Direu que no es tracta pas d'una dificultat exclusiva dels ajuntaments i que, en les circumstàncies actuals, és una incògnita que afecta totes les institucions, dins i fora de Catalunya. Però convindreu que els governs local són, en aquest camp, un espai privilegiat de preocupació i d'esperança.

En els primers vint anys de la seva existència, els ajuntaments democràtics catalans van contribuir de manera decisiva a posar les bases del nostre Estat del benestar. I, s'ha de dir, que juntament amb la resta de les administracions, tingueren força èxit. Així, es produí una disminució molt notable de les desigualtats tant a l'interior de la ciutat com entre la ciutat i l'entorn metropolità. Tant és així, que la sociòloga Marina Subirats, en ha estudiat l'evolució de les classes socials en aquest període va poder afirmar que la societat barcelonina havia passat "de la necessitat a la llibertat".

Tanmateix, cada esdeveniment històric s'ha de valorar en el seu context. I convé no oblidar que si les eleccions als ajuntaments democràtics tingueren lloc, com sabem, el dia 3 d'abril de 1979, justament un mes després, el 3 de maig, Margaret Thatcher va guanyar les eleccions al Regne Unit. La coincidència de dates assenyalava el què és

evident: que quan nosaltres hi anàvem, bona part dels països del nostre entorn ja en tornaven. Quan nosaltres començàvem a construir el nostre modest Estat del Benestar, les polítiques que portarien al seu progressiu desmantellament en alguns dels principals països occidentals salpaven amb les veles ben inflades. Això no podia deixar d'afectar-nos, i així, a partir de 2008, després d'un període de relativa bonança, la crisi econòmica i les mesures que l'han acompanyada han servit de pretext per tal d'alinear-nos amb les polítiques dominants a bona part dels països capitalistes avançats. El resultat ha estat, com sabem, un notabilíssim increment de la desigualtat i de la població que viu en la pobresa. Havíem passat de la necessitat a la llibertat, però no sabíem que es tractava d'un trajecte d'anada i tornada.

En aquest context, els ajuntaments han vist limitar dràsticament la seva capacitat d'actuació, justament quan més demandes socials han d'atendre. En bona mesura, aquest és el resultat de les polítiques d'austeritat i de les creixents limitacions legals a la seva capacitat d'actuar i de emprar els seus recursos. Davant d'això, les reaccions de la societat han estat diverses. Així, hem conegut una gran florida d'iniciatives ciutadanes de caràcter solidari i reivindicatiu, que en part recorden el moviment de les associacions de veïns dels anys setanta: des dels bancs de temps a les cooperatives de consum, les associacions de dones i la defensa del dret a l'habitatge. Iniciatives que tracten de pal·liar els impactes de la situació econòmica i social. Iniciatives que, al mateix temps, promouen l'organització de la ciutadania per reivindicar els seus drets i cercar formes alternatives de produir béns i serveis.

La percussió d'aquestes iniciatives en la vida municipal ha estat molt destacada: han transformat l'agenda política, han impulsat noves formes de gestió, han modificat els processos de presa de decisions, han condicionat el comportament dels partits. A Catalunya, i en el conjunt de l'Estat, s'ha produït fins i tot el sorgiment de noves agrupacions polítiques a partir d'aquests moviments que han conquerit posicions molt rellevants en els governs municipals. És d'hora encara per fer un balanç d'aquests canvis. Sí que podem afirmar, però, que en aquesta conjuntura els municipis han mostrat una capacitat que sovint trobem a faltar en d'altres institucions de l'Estat: la capacitat de la inclusió política, la capacitat de ser arena per al contrast efectiu de projectes, la capacitat de no posar barreres a aquells que no tenen ni molt de poder, ni molta influència.

Val a dir, tanmateix, que en els darrers anys el descontentament i els temors de part important de la població, oportunament esperonats i utilitzats, han tendit a prendre també una altra direcció: la del tancament, la insolidaritat i la xenofòbia. No cal que ens estenguem sobre el tema, tots el tenim al cap. Algú ha dit, que es tracta de "la revenja dels llocs que no compten", dels territoris abandonats, de la França perifèrica contra París, de les velles ciutats industrials d'Anglaterra contra Londres. Però potser l'origen del descontentament és un altre: la partió que separa els grups socials més i menys afavorits, dins dels municipis i de les metròpolis, cada un d'ells amb els seus temors, la seva indignació i les seves esperances. Si això és així, els nostres ajuntaments tenen aquí un repte immediat, indefugible i crucial.

* * *

Acabem. El balanç dels 40 anys d'ajuntaments democràtics és un exercici necessari. "Tant de bo que cadascú fos el propi historiador/ Aleshores tothom viuria amb més mirament i exigència", diu el *Libre dels canvis*. Es tracta d'un balanç que conté, inevitablement, llum i ombres, però en el que, al meu entendre, les primeres dominen clarament sobre les segones. Ara bé, la utilitat d'aquest balanç no ha de ser només, ni tan sols en primer lloc, historiogràfica, sinó que ha de tenir com objectiu principal projectar cap el futur el què hem après en aquesta experiència. Convertir-la en nous projectes transformadors. Projectes capaços de fer front als reptes i d'aprofitar les oportunitats de la globalització i la metropolitanització. Projectes que conjurin les temptacions localistes i xenòfobes. Projectes, en fi, capaços de defensar, acollir i impulsar les exigències ciutadanes de benestar, d'equitat i de democràcia.

Res més. Moltes gràcies.